

فصلنامه بین المللی قانون یار

License Number: 78864 Article Cod: Y7SH26A159917 ISSN-P: 2538-3701

مبارزه با جنایات بین المللی در قوانین عراق

(تاریخ دریافت ۱۴۰۱/۱۲/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۲/۰۳/۱۸)

محمد الهایی

چکیده

فعالیت های تامین مالی تروریسم یکی از مهم ترین تهدیدهایی است که امنیت و ایمنی افراد جامعه را در تمام اشکال آن، با آن مواجه می کند، زیرا با اتخاذ الگوی جرایم سازمان یافته فراملی، خطر آنها افزایش می یابد. برنامه ریزی، مدیریت و اجرای آنها در قلمرو یک کشور انجام نمی شود، بلکه خطوط آن در چندین کشور بافته می شود تا آنها را در کشور هدف انجام دهند. عراق در خط مقدم کشورهای قرار دارد که از تروریسم و جنایات خشونت آمیز آسیب دیده اند، برای ایجاد ثبات و همچنین برای جلوگیری از ایجاد اختلاف و نبرد فرقه ای، دولت عراق باید با تروریسم به طور کلی و همچنین با تامین مالی تروریسم مقابله کند.

واژگان کلیدی: تروریسم، مجازات، ضد تروریسم، قوانین عراق، جنایات بین المللی

بخش اول: کلیات

وقتی جنایتی در سطح بین الملل و به وسعت سرزمین ها اتفاق می افتد اولین موضوعی که ذهن انسان را درگیر خود می کند این است که چه کسی قرار است با این اعمال مقابله کند به عنوان مثال اگر جرمی در داخل یک کشور اتفاق بیوفتد سازمان های قضایی آن کشور وظیفه مقابله و مبارزه با آن جرم و مجازات نمودن عاملین آن جرم را بر عهده دارند اما اگر جنایات وسیعی در سطح بین المللی از قبیل نسل کشی، جنگ، غارت و... اتفاق بیوفتد چه کسی باید با مرتکبین آن ها مقابله کند؟

جدای از این آیا اصلا ارگان یا سازمانی در سطح بین الملل وجود دارد که توانایی و قدرت مقابله با این افراد را داشته باشد؟

قانون ۱۱۱ مجازات عراق مصوب ۱۹۶۹ تعریفی از تروریسم نیاورده، اما در بند (الف) ماده ۲۱ آن اشاره کرده که جرم تروریستی بدون تصریح، جرم سیاسی محسوب نمی شود. این نقص قانونی در آن است، جایی که به اصطلاحی بدون تعریف مفهوم آن اشاره کرده است. در مورد قانون شماره ۱۳ مبارزه با تروریسم عراق در سال ۲۰۰۵ تروریسم در ماده اول آن چنین تعریف شده است: هر عمل مجرمانه توسط فرد یا گروه سازماندهی شده ای که به منظور برهم زدن وضعیت امنیتی، ثبات و وحدت ملی یا ایجاد رعب و وحشت در بین مردم و ایجاد هرج و مرج، یک فرد یا گروه یا نهاد رسمی یا غیر رسمی را هدف قرار داده یا به اموال عمومی یا خصوصی برای دستیابی به اهداف تروریستی آسیب وارد نماید. به این ترتیب قانونگذار عراقی این مسیر را دنبال کرده است که محدود به تعریف تروریسم بدون ذکر جنایات تروریستی بود، زیرا آنچه که تعریف قانونگذار در قانون مبارزه با تروریسم ذکر کرده است متمایزمی کند که تروریسم محدود به اعمالی کرده است که طبق قانون جرم انگاری شده است. یکی از مزایای این تعریف این است که مانع از استفاده خودسرانه از اختیارات خود در مبارزه با تروریسم می شود. در حالی که می توانیم این تعریف را از چند جهت مورد انتقاد قرار داد، از یک سو به وحشت افراد و گروه ها محدود می شود علیرغم شدت تهدید و وحشتی که تروریسم برای کل کشور ایجاد می کند. از سوی دیگر قانونگذار عراقی تعریفی از تروریسم بیان نکرده است، بلکه توصیفی از عمل تروریستی است که در حال شمارش و تدوین گروهی از اعمال مجرمانه است که باید تعریف

مستقیمی از آن اراییه می شد. علاوه بر این، صورت بندی آن که بر اساس آن تعریف مشخص می باشد، ضعیف بوده، و دچار کلی گویی صورت گرفته است، همچنین عبارت (دستیابی به اهداف تروریستی) در این تعریف مبهم می باشد، زیرا قانونگذار نشان نداده است که این اهداف چیست و معیارهای تعیین آنها را نیز توضیح نداده است. همچنین برای اصطلاح تامین مالی تروریسم، بیشتر با فعالان اقتصادی برخورد شده است تا قانونگذاران، همانطور که اقتصاددانان آن را اینگونه تعریف کرده اند. همچنین دیگران آن را این گونه تعریف می کنند اقدامات لازم برای به دست آوردن وجوه از منابع مناسب در زمان مناسب و با شرایط رضایت بخش.

بخش دوم: نگاهی به موارد جنایات جنگی انگلیس در عراق

دادگاه کیفری بین المللی در سال ۲۰۲۰ رسماً تحقیقات طولانی مدت خود را درباره اتهامات مبنی بر ارتکاب جنایات جنگی از سوی نظامیان انگلیسی در عراق بین سالهای ۲۰۰۳ و ۲۰۰۸ متوقف کرد. فاتو بنسودا، دادستان پیشین دیوان بین المللی کیفری، گفت که «مبنای معقولی برای این باور» وجود دارد که جنایاتی مانند قتل عمدی، شکنجه، رفتار غیرانسانی و بی رحمانه و تجاوز جنسی ممکن است از سوی نیروهای مسلح انگلیس انجام شده باشد.

اما او به این نتیجه رسید که «هیچ مدرکی وجود ندارد که مقام های انگلیس هرگونه تحقیقات را مسدود کرده باشند یا تمایلی به پیگیری آنها نداشته باشند».

دفتر «بنسودا» در آن زمان در گزارشی ۱۸۴ صفحه ای، یافته های بررسی اولیه خود را ارائه و اعلام کرد که پرونده بسته خواهد شد و هیچ تحقیقات کاملی آغاز نخواهد شد.

بررسی های دیوان بین المللی کیفری در سال های پس از حمله به عراق در سال ۲۰۰۳ آغاز و حذف شد و سپس به طور رسمی در سال ۲۰۱۴ بار دیگر آغاز شد. خروج دیوان بین المللی کیفری از این تحقیقات موجب نگرانی برخی از سازمان های آزادی مدنی و حقوق بشری شد؛ «کلایو بالدوین»، مشاور حقوقی ارشد وقت دیده بان حقوق بشر، گفت: دولت انگلیس بارها و بارها علاقه کمی به تحقیق و تعقیب جنایاتی که سربازان انگلیسی در خارج از این کشور مرتکب شده اند، نشان داده است. تصمیم دادستان دیوان کیفری برای پایان دادن به تحقیقاتش

درباره انگلیس بی‌تردید به برداشت‌های استاندارد دوگانه زشت در عدالت دامن می‌زند؛ رویکردی دوگانه در قبال دولت‌های قدرتمند و برای آن‌هایی که نفوذ کمتری دارند.

بخش سوم: تحلیل منابع مالی تروریسم در عراق و مبارزه با جنایات بین‌المللی

منابع تامین مالی عملیات تروریستی در عراق به اشکال و سبک‌های مختلف متفاوت بوده است و هدف آن تداوم منابع تامین مالی تا حد ممکن است. بنابراین تروریست‌ها در حال توسعه اقدامات و برنامه‌های جدیدی برای تأمین مالی آن هستند، که روش‌هایی که در مبارزه با آن موفق می‌شوند، به محض موفقیت، به روشی منسوخ تبدیل می‌شود، زیرا تروریسم مانند مالاریا به طور مستمر و پیوسته در حال تغییر است و یکی از مهمترین ویژگی‌های این بیماری است. اکثر عملیات‌های تروریستی از خارج تامین می‌شود که از منابع مشکوک است، اما در بیانیه کاخ سفید آمده است که ۲۹ گروه از بزرگترین گروه‌های قاچاق مواد مخدر که توسط وزارت دادگستری ایالات متحده در سال ۲۰۱۰ طبقه‌بندی شده‌اند، با سازمان‌های تروریستی ارتباط دارند که نشان می‌دهد فساد اداری با از دست دادن تابعیت برای سرزمین مادری نه تنها به خود آن کشور آسیب می‌رساند، بلکه به سایر کشورها نیز آسیب می‌رساند، همچنین سازمان‌های دولتی می‌توانند با یا بدون قصد در تأمین مالی عملیات تروریستی شرکت کنند. اغلب اوقات، معاملات تجاری برای تأمین مالی کالاهایی مانند مواد غذایی، تجهیزات، دستگاه‌ها و غیره انجام می‌شود. هنگامی که قانونگذار عملاً چیزی را جرم انگاری می‌کند، مجازاتی متناسب با شدت آن عمل تعیین می‌کند، بنابراین مجازات برای عملی که در قانون جرم تلقی می‌شود، مجازاتی است که توسط قانون تعیین می‌شود که به امضای قاضی می‌رسد. بنابراین مجازات باید در قانون پیش‌بینی شده باشد و در حدود آنچه قانون، بر این اساس در این رکن به این موضوع می‌پردازیم. مجازات‌ها یا مجازات‌هایی که برای جرم تأمین مالی اصلی، وابسته به تروریسم، مکمل مجازات اصلی جرم تأمین مالی تروریسم حبس ابد است که در ماده (۳۷) قانون پولشویی و تأمین مالی تروریسم تصریح شده است، در حالی که قانون مبارزه با تروریسم تأمین مالی تروریسم را جرم انگاری کرده است. مجازات سرمایه دار در بند دوم ماده چهارم به گونه‌ای که در آن آمده بود تصریح شده بود: ... سرمایه دار و هر کس که تروریست‌ها را در ارتکاب جرایمی که در این قانون ذکر شده است کمک نماید

به مجازات مرتکب اصلی محکوم می شود، به این معنی که این ماده او را شریک جنایت تروریستی می داند. از آنجا که تامین کننده مالی به مجازات مندرج در قانون مبارزه با پولشویی محکوم می نماید و نه جرم تامین مالی تروریستی ها، زیرا عامل اصلی جرم تامین مالی تروریسم است، یعنی متن ماده (۱) بند (۱۰) قانون مبارزه با پولشویی در مورد آن جاری است. اما در صورت حصول نتیجه، یعنی در صورت وقوع جرم تروریستی تامین مالی شده، تامین کننده مالی به عنوان شریک در جنایت تروریستی به مجازات مقرر در بند دوم ماده ۴ قانون مبارزه با تروریسم محکوم می نماید. می توان مجازات این چنین سرمایه گذارانی را به طور کلی با جریمه های زیر خلاصه کرد:

هر حکم اعدام مستلزم حاکمیت قانون از روز صدور تا زمان اجرای حکم است و محکوم را از حقوق و مزایایی که مقرر شده، سلب می نماید. در دو ماده قبل، هر اقدام مدیریتی و اداری که در مدت مذکور صادر شده باشد، بطلان است، به استثنای اراده و فسخ، دادگاه احوال شخصیه یا دادگاه مادیات شخصی حسب مواردی که مبنی بر آن است، تعیین می شود. تقاضای مدعی العموم یا هر شخص مورد توجه محکوم علیه به عنوان محرومیت مندرج در این ماده شامل حقوق مندرج در مجازاتهای ماده (۲۱) و به شرح زیر است:

۱. مشاغل و خدماتی که انجام می دهد

۲. رای دهنده گی یا انتخاب شدن در شوراهای نمایندگی

۳. عضویت در شوراهای اداری یا شهرداری یا یکی از شرکت های مدیر بودن

۴. امین یا عامل بودن

۵. او باید صاحب، ناشر یا رییس روزنامه باشد.

۱. مجازات اعدام: قانونگذار مجازات اعدام را مجازات مناسب در برابر تروریست ها دانسته است، زیرا وخامت خطر و سنگینی خسارات ناشی از این جنایات همان چیزی است که قانونگذار را بر آن داشته است که آن مجازات را تعیین کند. بهترین عامل بازدارنده برای چنین

جنايتكارانى است، بنابر اين قانونگذار با وجود صدای مخالفان آن، مجازات را به‌خوبی پیش‌بینی کرده است.

۲. همانطور که می‌بینیم آیا قانونگذار عراق با اتخاذ تدابیری برای حل و فصل پرونده‌های تروریستی و شمردن آنها به عنوان موارد فوری، حداکثر مجازات اعدام را به آن اضافه کرده است، مشروط بر اینکه دادگاه‌های مختلفی برای رسیدگی به پرونده‌های وجود داشته باشد و در صدور احکام آنها شدت عمل داشته باشند. حل و فصل دادگاه‌ها می‌بایست پرونده‌های خود را به تأخیر نیندازند و در معرض دخالت خارجی و داخلی آنها قرار نگیرند، در این صورت حق برائت ضایع می‌شود زیرا عدالت تحقق نیافته است، زیرا بعداً برای مجرمانی که در مورد آنها عمل نکرده‌اند بازدارنده و تعیین‌کننده‌ای وجود نداشته است.

نتیجه‌گیری

درخصوص اقدامات احتیاطی مادی در جرم تامین مالی تروریسم، قانونگذار عراق اقدامات احتیاطی مادی را تعریف نکرده است، بلکه انواع آن را توضیح داده و اقدامات احتیاطی مادی را پیش‌بینی کرده است که می‌تواند با ارتکاب جرم تامین مالی تروریسم در مورد محکومان اعمال شود. اقداماتی که با حذف یا انحلال شخص حقوقی مصادره می‌شود.

توصیه‌ها

پس از اتمام مطالعه، می‌توان نکاتی را توصیه کرد که مطلوب است مراجع ذی صلاح و نهادهای مقننه رعایت کنند که مهم‌ترین آنها عبارتند از: ضرورت فعال سازی نظارت ملی برای نظارت بر منابع تامین مالی تروریسم، به ویژه در رابطه با پولشویی، قاچاق انسان و فروش در بازار برده. صدور مجازات‌های بازدارنده برای مروجین رسانه‌ای گروه‌های تروریستی و خودداری از اعطای امتیازات مشروع به آنها. احترام به حقوق بشر و نفی خشونت در همه اشکال آن. تعقیب جرایم فرامرزی از طریق همکاری و توافق با سایر کشورها در حوزه قضایی و تسهیل استرداد و انتقال متهمان برای محاکمه.

منابع و مآخذ

- محمد م.م. تروریسم و دزدی دریایی، دانشگاه علوم امنیتی نایف، ریاض ۲۰۱۵
- احمد اف. آینده تروریسم در این قرن، دانشگاه علوم امنیتی نایف، ریاض.. ۲۰۱۶
- خالد ام. سیاست جنایی در حقوق ضد ترور، مطالعه تطبیقی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه بابل، دانشکده حقوق ۲۰۱۷
- زیاد س.ر. مبانی تحلیل مالی، چاپ اول، دار صفاء، امان، بدون یک سال چاپ.. ۴۹ ۲۰۱۱
- محمد ع. مقدمه ای بر توسعه و برنامه ریزی، خانه رنسانس عرب، قاهره.. ۲۰۱۴
- فاضل. SA. جنایت تروریسم توسط پولشویی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه النهرین، دانشکده حقوق، سال ۲۰۱۴
- محمد ع. خشک کردن منابع تامین مالی تروریسم، چاپ اول، دانشگاه علوم امنیتی نایف، ریاض ۲۰۱۳
- جنایت تامین مالی تروریسم در قانون سوریه، مجله علوم اقتصادی و حقوقی دانشگاه دمشق، شماره اول ۲۰۲۱
- ولین کنفرانس علمی بین المللی تروریسم (به سوی جامعه ای امنیتی عاری از تروریسم در ۱۸-۱۹ فوریه ۲۰۱۷، تحقیق در مورد منابع تأمین مالی تروریسم در عراق و درمان های آن، نام محقق هشتم عبدالله الغزوی، ص ۶، چاپ شده است. در وب سایت <http://un.uobasrah.edu.iq>
- علی ه.ک.، سلطان اصول کلی در قانون جزا، چاپ ابلیسک، کویت، ۴۳، ۲۰۱۰
- محمد ع. مبانی جرم و مجازات، چاپ اول، خانه وائل، امان ۲۰۰۹.
- خالد م. سیاست جنایی در حقوق ضد تروریسم عراق، مطالعه تطبیقی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه بابل ۱۳۹۷

- فاضل س. جنایت تروریسم تامین شده توسط پولشویی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه النهرین، دانشکده حقوق ۱۳۹۲
- هشتم ع.ا. منابع تامین مالی تروریسم در عراق و روش های برخورد با آن ۲۰۱۳